

Barndop och föreställningar om barnet och dess framtid.

I.

Barndopet.

Vid barndopet ~~x~~ liksom vid andra viktigare gillen skulle gästerna ha förning med sig, särskilt gällde detta gudmodern, faddrar och fadderpiga. Fadderpigan, som skulle vara en ersättning för gudmodern om denna skulle dö, ~~x~~ saknades icke vid de förnämde barndopen.

Förningen bestod i vanliga fall av ett stort fat risgött (vanligen i tennfat), ett stort ~~x~~tennstop öl och så s.k. "Puderkakor". Dessa kakor voro vanliga vid barndop och jag skall å annat ställe närmare redogöra för bakningen. Sockerkaka var också vanlig såsom förningskaka.

Var det en pojke, som skulle döpas, skulle barndopet vara i tre dagar. Detta var särskilt fallet på de större bondgårdarna ~~var~~ där var flera flickor förut, så skulle glädjen över pojkens ankomst riktigt högtidlighållas

II.

Iakttagelser med barnet innan dopet.

Innan barnet döptes skulle man sy in en silverpeng ~~in~~ i högra armen på

Skriv endast på denna sida!

Barndopet

*Faddrar och
gudmoder*

Förningen

*Barndopet
flera dagar*

Innan dopet

dopklädningen, så skulle barnet bli rikt ~~rik~~ och få tur med vad ~~ä~~
det företog sig.

Även denna berätterska sade, att barnet skulle få sångröst om det ~~sk~~
skrek vid dopet.

Man hade en allmän föreställning om att barnet skulle få en del av
gudmoderns egenskaper, därför var valet av gudmoder särdeles viktigt.

Dock fick man ej underlåta att låta farmodern hålla första barnet
och mormodern andra barnet om dessa ännu levde, eljest blev det man-
nens eller hustruns äldsta syster eller svägerska, det var mycket no-
ga att icke de närmaste släktingarna förbisågos.

III.

Iakttagelser för gudmodern angående barnets välfärd.

När ett barn ~~skulle~~ skulle döpas, trodde man att dess framtid i viss mån
~~skulle~~ beroende av gudmoderns uppförande under dopakten.

Sålunda fick en gudmoder på inga villkor böja sig ned och taga upp
ett föremål som hon tappat. Om hon t. ex. tappade sin näsduk, om den var ~~sk~~
av aldrig så fint lärft, fick hon icke taga upp den, för då skulle bar-
net bli slapphänt. Lät hon ~~den~~ skulle det däremot icke ha nå-
got ~~att~~ se sig endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

*Peng i dop-
klädningen*

*Gudmoderns
egenskaper
sin barn*

*Iakttagelser
för barnets
välfärd*

gon betydelse.

När prästen läste skulle gudmodern vara kvick till att läsa efter och säga "amen" innan prästen sagt amen, så skulle barnet få lätt för att lära. Sade gudmodern amen efter ~~xxxxxx~~ prästen, så trodde man att barnet skulle få svårt för att lära.

*För att barnet
skulle få lätt
för att lära*

Om ett barn blev begåvat var gudmodern icke lite viktig, för det var bevis för att hon varit kvick till att läsa när barnet döptes.

IV.

Kyrktagningen.

En kvinna, som icke var kyrktagen, fick icke lov att gå bort eller in på grannarnas mark om det än var aldrig så nära, ty ~~xxxx~~ om hon trampade på annans mark skulle där bli missväxt eller otur.

*Kyrktagning
sv.*

Gudmodern skulle följa barnsängskvinnan i kyrkan vid kyrktagningen, men denna fick ej inträda i själva kyrkan förrän kyrktagningen var över och då skulle prästen ledsaga henne in.

Plåten på vilken kyrktagningskvinnan skulle knäböja ~~p~~ var placerad i dörren mellan vapenhuset och kyrkan och när så ceremonien var över, förde prästen henne in i kyrkan.

*Plåten för
kyrktagning
sv*

V. 3227

Kyrktagningsgillen.

På de rikare gårdarna hölls s.k. "kärkegångsgille" efter kyrktagningen. Till detta inbjödos de kvinnor, som varit hos barnsängskvinnan med barnleja och övriga "kvingor" i kyrktagningsgilleslaved".

Barnleja.

Det var vanligt att kvinnorna i slakten, byalaget och gilleslaget gingo till barnsängskvinnor med "barnleja". Under äldre tider bestod den förning de ~~hade med sig~~ i allmänhet hade med sig av kokt dricka med brödsoppor s.k. "kvingedricka". Detta bestod av kokt dricka med sirup i och så en del brödbitar "brösoppa" som lades i drickat och blöttes upp där. En del hade plättar eller pannkakor med sig.

På senare tiden utbyttes kvingedrickat mot "sveskenasoppa", denna var i allmänhet mycket söt och försedd med en mängd sviskon och russin, ingen ville nämligen vara sämst eller skämmas för sin soppa.

Tron om söndagsbarn.

Det var en gängse tro att ett barn som var fött på en söndag, kunde

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV*Kyrktagningsgillen.**Barnleja**Kvingedricka
och svesken-
soppa**Söndagsbarn*

se vad som var förborgat för andra människor.

Bakning av puderkakor och sockerkaka.

I.

Puderkakor.

Puderkakor voro mycket allmänna som förningskakor inom Gudmuntorps och även inom Stehags församling. Någon exakt vikt på ingredienserna till dessa kakor har jag inte kunnat få, ~~men~~ berättelserna har haft i gott minne de ingredienser som behöfts och tillvägagångssättet vid bakningen.

Till smeten tog man socker, ägg, vetemjöl och lite grädda. Sedan degen arbetats så att den blivit lagom till kavling, kavlades den ut och ~~sönderdelades~~ sönderdelades med en sporre (om man hade en sådan) i lagom stora rutor. Man tog ett hål i mitten och vände kakan liksom klenätter, sedan sattes de på "pannejärnet", som skulle vara väl smort. Man lade en plåt över järnet och lade bra med glöder ovanpå denna. Under järnet eldade man endast svagt, ty det var värmen ovanifrån som skulle draga eller höja kakorna uppåt så de blevo spröda och porösa. Man skulle ej lägga något jäsämne i kakorna.

Skriv endast på denna sida!

Puderkakor

Sockerkaka.

Sedan man på vanligt sätt vispat äggen och sockret tillsammans, tillsatt mjölet och slagit smeten i en form, sattes denna i en gryta med ~~xx~~ uppvärmd sand på botten. Över grytan lades en plåt och på plåten glöder ~~äggna~~ för att därigenom skapa den erforderliga "övarvårmen" för att få undervärme eldades under grytan. När man så trodde att kakan var bakad, lyfte man plåten med glöderna försiktigt av, och stack en visppinne ner i kakan för att se om den var genombakad, var den icke färdig lade plåten över igen.

Medel för att få lätt barnsäng.

Ett medel att få lätt barnsäng ansågs allmänt vara, att den blivande modern skulle krypa genom en fölahamn som spänts upp mellan två stöttor. Risken för barnet har ju i annat sammanhang omtalats, men fru Nilsson berättade, ~~f~~ att om förrättningen skulle ha avsedd verkan ~~x~~ skulle fölahammen och stöttorna placeras i ett markskål, och så skulle kvinnorna krypa nakna igenom innan solen gick upp. Tillvägagångssättet ansågs mycket förkastligt, och de flesta ville hellre genomgå födslovåndan än ~~de skulle~~ riskera att barnet skulle

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Sockerkaka

*Medel för
lätt barnsäng*

bli mara eller varulv. Tron på detta var en allmänt utbredd vidskepele
se och förekommer överallt, fast med lite variationer till en del ock-
så beroende på sagesmannens goda minne.

Slaget.

Slaget var en sjukdom, som främst ansågs såsom ett lyte, förorsakat ~~av~~ *Slaget*
dels av att modern under havandeskapet tagit blodet efter ett djur
eller också blivit mycket rädd. Tänkte hon bara inte på att det kunde
medföra lyte för barnet, hade det ingen betydelse, men kom hon att tän-
ka på det var det farligt. Slaget uppenbarade sig i olika åldrar, be-
roende på vilken månad eller vecka man tagit blodet eller blivit
skrämd. Likaledes visade det sig på olika sätt allt efter orsaken till
dess uppkomst.

Gåsaslaget (Gåsabasken).

En slags yttring av slaget troddes bero på att modern blivit skrämd
av någon gås. Förr var det ju mycket vanligt att man hade gäss på näs-
tan varje gård och det var ej alls ovanligt att "gåsen" var mycket ~~a~~ *Gåsaslaget.*

arg och flög på folk utan vidare.

Fru Nilsson berättade, att i hennes ungdom fanns där en lantbrukare-
dotter i hennes hemtrakt, som led av "gåsabaskan". Detta ansågs ha or-
sakats av att en gåsflugit på modern och slagit henne med vingarna in-
nan dottern föddes.

~~En dag fick man på vägen som gick förbi fru Nilssons~~

Fru Nilsson berättar om hur ~~en~~ man i hennes hem blev vittne till när
flickan fick ett anfall.

Väjen gick forrbi mitt hem, mitt framför va en korsväj. En da feck vi
se ett fruntimmer, som sto rakt fram å reste mä armana å slo dom åpp-
ad sidorna, precis som närr en gås restor ellor flaxar mä vingana. När
hon hade stått letta fallt hon rakt ner. ~~Vin~~ sprang ud så fort vi
känne å hjälpte na ing. När vi kom ud fick vi se att de va Elna, en
tös som va enda dotteren te en rig lantbrukare i socknen. Hon hade gås
sabaskan möed svårt, så så hon dö ^{av} när hon va bara omkring tjuge år.

*Flickan som
har gäs-
slaget.*

Medel mot slaget.

Vid min fråga om man ansåg att det fanns något ~~en~~ effektivt medel
mot slaget berättade fru Skriv endast på denna sida! Nilsson följande.

*Medel mot
slaget.*

Om där va nån som hade slaget, skulle moren tegga silvor å nie kvingor.

Sivored skålle va arvt om de skålle göra nån nytta, men de kånne ju här-

da att de geck å få en silvermalja ellor en annen liden silvorbid. När

di så hade fått ihob så möed di ~~skålle~~ skålle di smälta i alltihob

å formad som ett hjerta. De skålle di sen bära i ett snöre om halsen, så

länge di ~~se~~ bar de skålle ente slaget ha nån ~~uzkt~~ majt övor dom. Di

fick aldri ta hjartat å se ~~förxat~~, varken når di tvätta se ellor annars,

får då fick de ingen kraft udan då kom slaget igen, å ~~å~~ sen gick de inte

å bota. Desamma va om di tappted i gåled, då gick de på samma vis.

Elna, som hade gåsaslated, hade ett sånt hjarta, som moren hade teggt i-

nob te na, fast hon va rig å enda dotteren. Så länge hon hade hjartad på

se va hon å mä slaged, men så tänkte hon ente på ed udan to ed å se en

gång hon tvätta se, å sen ble hon allri å mä ~~slaget~~ ^{slaget}, de ble bara varre

å varre, å så dö hon som sajt når hon bara va omkreng tjuge år.

Medel mot sjävor.

I.

Draga barnet genom en jordtorva.

Folk hade får se att här va nie sorters sjävor. Var sort skålle ha sin

Skriv endast på denna sida!

*Ting i lera
gentel midla-
gas.*

*Olav barnet
Genom en
jordtorva*

behandling.

*Spjanc
Franta
Andmantsen
1785-1795*

3227

*Plöja Jorden
Bor i Karlens skolan
Gödd 1859*

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

A/10

En sort skälle botas på de vised, att di skar åpp en jortåra där som va seg svär. När di hade fått åpp den satte di två käppa i joren, å så hänge di tåran övor dom. De skälle di göra ingan solen hade gått åpp, ellor åsse sin den hade gått ner. Så skälle di klä glötten naken å så skälle di trä den ångor tåran tre gångor, sin skälle glötten ble fri frå sjävorn.

II.

Ett annat medel mot sjävor.

Där va en sorts sjävor di kalla fårr"ligsjävor" å den sorten skälle di fårsöga bota på de sätted, att di skälle tia stilla å gå te kärkegåren messommarsattan strajs ingan solen gick ner, å ta ett lenntöj mä se som glötten hade hatt på. Så skälle di lägga se på en grav å lägga lentöjed ångor se i messommarsdaggen. Va de en tös, som ~~skälle~~ ^{behövde} bota tas skälle de va på en karagrav, å va de en påg skälle de va på en fruntimmorsgrav. Där skälle di legga te solen gick opp, sin når di kom hem fick di inte si nåd, udan di skälle trä särken på glötten å så skälle den sova i den ett bede så ble den bra. Sa di nåd så hjälpte de ente. De va moren som skälbe görad ellest hjälpte de ente.

Skriv endast på denna sida!

*Ligjöv och
den botemide*

Midsommarbuketten som skulle visa vem ens tillkommande

skulle bli.

Midsommarafton skulle de, som ville veta vem deras tillkommande skulle bli, plocka nio sorters örter vid en korsväg. Det var inte bestämt vad blommor det skulle vara bara det blev nio sorter. De skulle plockas sedan solen gått ned och de som plockat dem fick inte lov att säga ett enda ord sedan ^{detta var gjord} ~~de plockat dem~~, för då hade det ingen betydelse vad de drömde. Blomsterbuketten skulle ligga under huvudet. ^{Om} de drömde om ~~en karl~~ skulle ~~denne~~ bli den tillkommande.

För att få veta vad den utkorade ~~skulle bli~~ hade för yrke, skulle man slå en äggvita i ett glas vatten. Glaset sattes på en stol vid sängen och så skulle man på morgonen kunna se, vad yrke den karl hade som man sett i drömmen. Detta skulle synas av vad formationer vitan hade antagit i vattnet. I-bland tyckte man att formen liknade ett skepp, då var han sjöman, inland redskap eller dragare, då var han lantbrukare, ibland syntes verktyg och då tydde man hantverket efter det verktyg man tyckte det liknade. Hade vitan tornat upp sig liksom i spetsar ansågs detta vara tecken på att det var en fin karl, ~~och~~ då skulle man stiga uppåt ~~en~~ och bli fint gift.

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

*Midsommar
bukettens bilm*

*Kar Mycket
Midsommar*

12 Skåne
Furta bod Gudsmunnsfors 3227
1931

uppt. släkt Person
Ber. Haulöna Nilsson

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Seden att äta en hel salt sill Luciakvällen var också allmän, för att man därigenom skulle få se vem ens tillkommande skulle bliva, men om detta skall jag berätta ytterligare, i sammanhang med en annan berätterska. Fru Nilsson omtalade emellertid att även Lussenatten skulle man ställa ett glas vatten med äggvita i vid sängen, för att därigenom utröna yrket ~~hos~~ ^{hos} den som visade sig i drömmen.

Luciakvällen
Berätt.
från 1859
i Gudsmunns-
fors.

Kloka böktes även för att man skulle få veta vem den tillkommande skulle bli.

Ibland kunde det hända att man sökte kloka gummor och gubbar, för att antingen vinna den tilbeddas kärlek eller också få veta, vem som skulle bli följeslagaren genom livet. Fru Nilsson berättar.

Kan kloka
skönste man
om skulle
bli om till-
kommande

Nårr ja va ång, så va där en klog käring, som brukte gå omkring å bota folk å kreg, å hon kånne färresten mä letta å vart. Di sa att hon kånne ställa om så folk fick drömma om den di skålle ha.

Nårr di frågte na ^{från di skålle ha} fick di en spig, som di skålle lägga ånge hoedynan, så den di drömde om skålle di komma te å gifta se mä. Spige som di ~~skålle va tan å en steg~~ ^{skålle va tan å} fick ~~skålle~~ skålle va tan å

Spig från
en galje

~~va~~ en stejlabacke, fårr ellest hade de ente nåd å betyda. Hon, som brugte å gå omkreng där hemma, skålle ha fått sitt spig frå stejlabacken ve Hallare, fårr di sa att där har vad en avrättsplass en gång.

Når hon gick omkreng brugte hon ha en påg mä se. En gång sa han: "Ack de gör engen nytta, fårr de e bara ett spig som hon har tad ve en stejlabacke," å sin fick folk engen tro te ed,

-----
Ett medel för att tjänarna inte skulle bli storätare.

På en del ställe, ja de va vesst ente övorallt, brukte di å ~~gå~~ di nykomne tjänarna gå ud å titta genom skorstenen ingan di hade fått nåd. Di hade allti öppna skorstena, som di skålle titta igenom, så di kånne se himmelen, så trodde folk att di ~~skålle~~ inte skålle ble så tånghållna eller storedna.

"Kulls krok" i skålet mellan S. Munkarp och Brostorp.

På gränsen mellan S. Munkarps och Brostorps ägor ligger en hög, som kallas "Kulls krok". Denna hög eller kulle har enligt sägnen fått sitt namn därav, att en självmördare vid namn Kull blivit begravd där. Denne hade en gång stulit en en skriv endast på denna sida! Vävräcka på Pugerups gård

*Vår tjänare
na skulle
bli nöjda
i maten*

*Kulla
Krok.*

*Rishög över
jättespilling*

antagligen av ånger eller fruktan för att bli upptäckt, begick han ~~en~~ självmord genom att hänga sig vid Svarte damm. ~~Idex~~ denna brukade man hämta vatten till Pugerups gård och där fann man honom.

Självspillingar fingo ju ej begravas i vigd jord, utan de skulle jor-
das på ett avskilt ställe dock var det mycket viktigt, att de blevo
begravna i ett markskäl. För att förhindra den döde att gå igen slog
~~skulle~~ man ^{en} ekpåle tvärs igenom kistan. Kull blev begravd på den
ovannämnda platsen och seda ^{m/} skulle varje förbipasserande kasta en
pinne eller riskvist på graven, ~~varje gång~~ ^{m/} de gingo förbi denna. På
så sätt bildades där med tiden en stor rishög och platsen där den
var belägen kallades Kulls Krok.

Fru Nilsson hade som barn varit med om att kasta kvistar där, när
hon gick förbi. På denna plats fanns då stora träd och omgivande skog,
så det var inte svårt att få fast i en kvist eller pinne. Man kastade
dessa för att komma lyckligt förbi platsen.

-----

*Skulle
Frösta led
Gudsmuntorp sv.
1859*

*Uppr. Helga Ruben
Boe. 26 Boe
Boe. Carolina Nilsson
född 1859. Gudsmuntorp*

Skriv endast på denna sida!